

Nr. 1–2007

esperanto-Nytt

Informasjon fra Norsk Esperanto-Forbund

Esperanto 100 år i Trondheim s. 4

Vennskapsbyer tar
i bruk esperanto s. 5

Er esperanto lett å lære? s. 7

Nye bøker i 2006

Arets statistikk over nye titler som tilbys av boktjenesten til det internasjonale esperantoforbundet UEA, viser at 2006 ligger litt over gjennomsnittstallet for de siste årene, både når det telles antall bøker (204) og når produksjonen måles i det samlede antall sider (litt over 30 000). Det gjennomsnittlige antall sider per bok har ligget nokså konstant rundt 150.

Av de 204 bøkene er 32 lærebøker i esperanto på forskjellige språk samt ordbøker. Nesten like mange handler om selve esperantobevegelsen eller dens historie og noen færre (21) om lingvistikk anvendt på esperanto. Resten er bøker om andre fagfelter, men på esperanto – skjønnlitteratur, original og oversatt, og bøker om vitenskap og teknikk, politikk, filosofi, religion, samfunnsforhold m.m.

Fordeling etter utgivelsesland viser at det er i Polen at suverent flest bøker utgis (31). Resten er fordelt på en rekke europeiske land, samt Brasil.

Av kjente verk som er blitt oversatt de siste årene kan nevnes *Prinsen* av Machiavelli, som er et av hovedverkene i den italienske litteraturen fra middelalderen, Shakespeares *Vintereventyret* og en nyutgivelse av Zamenhofs oversettelse av *Hamlet*.

La Ondo januar 2007

Blant nye titler som har kommet til de siste årene kan nevnes tegneserien om ugagnskråka Viggo, som på esperanto har fått navnet Gastono.

Nyttårsarrangementer stadig mer populære

Det er i Tyskland esperantofolk samles – fra hele Europa – til nyttårsfeiring. (Sylvester på lokalspråket). Etter hvert har man fått etablert faste tradisjoner med tre forskjellige arrangementer, som til sammen samler 500 mennesker i alle aldre. Sist nyttår var intet unntak. I Wewelsburg ved Paderborn var folk samlet til *Internacia Seminario*, i Saarbrücken ble *Internacia Festivalo* arrangert, og i Trier avholdt man *Novjara Renkontiĝo* for 5. gang. Deltakerne på nyttårsfestivalene kunne få med seg mange opplevelser; for eksempel kulturelle innslag som konserter og skuespill, samt fest og dans. I Paderborn kunne man bli med på ekskursjon til slottet hvor SS hadde sitt kontor under nazi-tiden. Det er vanligvis mange unge mennesker å finne på disse festivalene – som kommer for å feire nyttår i en internasjonal og spennende atmosfære.

Esperanto aktuell 1/2007

Største ordbok hittil

Den nye tysk-esperanto ordboken som kommer ut i april i år, er tidenes største oversettelsesordbok mellom esperanto og et annet språk. Den har 1650 sider og over 160 000 oppslagsord og -uttrykk. Dette omfatter hele dagligspråket, foruten tallrike sammensatte ord med eksempler på anvendelse. Man finner også fagspråklig grunnterminologi fra alle områder. For botanikk, zoologi og medisin er også de latinske betegnelsene angitt. Dessuten er språkbruken i Østerrike og Sveits tatt med og geografiske navn, personnavn og forkortelser er å finne på alfabetisk plass.

Forfatteren, Erich-Dieter Krause, er språkvitenskapsmann og professor i indonesisk ved universitetet i Leipzig. Han har tidligere utgitt en esperanto-tysk ordbok i noe mindre omfang.

Erich-Dieter Krause: *Großes Wörterbuch Deutsch-Esperanto*, Fremdsprachen-Verlag Buske, Hamburg, 2007. www.buske.de

Esperanto aktuell 6/2006

Nye frimerker med esperantomotiv

Ludwik Zamenhof, esperantos opphavsmann, var jøde, og hans opprinnelige idé var å skape et fellesspråk for jødene. (Han levde før opprettelsen av staten Israel og gjenopplivingen av det hebraiske språket.) Dette er bakgrunnen for at Israel nå har utgitt et frimerke med portrett av Zamenhof og teksten «Esperanto 1887 – 2007».

Allerede i 1967, altså i anledning 80-årsjubileet for esperanto, var det meningen å utgi et esperantofrimerke i Israel og dessuten arrangere verdenskongressen i Tel Aviv, men på grunn av seksdagerskrigens utbrudd ble kongressen flyttet til Nederland og frimerkeprosjektet lagt på is.

Israela Esperantisto dec. 2006

Også i Østerrike...

Østerrike har også utgitt et esperantofrimerke, med bilde av «Årets fugl 2007»: tårnfalken, og fuglens navn på tysk og esperanto (*Turmfalke, turfalko*).

Esperanto aktuell 2007/1

Lære esperanto?

Prøv dette nettkurset: <http://lernu.net>

Eller gå til <http://www.esperanto.no> og utforsk nettstedet.

Esperanto 100 år i Trondheim

I Trondheim har esperantofolk ekstra god grunn til å smile i år. Det er nemlig 100 år siden byens esperantoklubb, Grupo Esperantista de Trondheim (GET), så dagens lys. Jubileet i 2007 markeres ved at sommerens landsmøte i Norsk esperanto-forbund avholdes i Trondheim 15.-17. juni. Denne helga kommer ivrige esperantobrukere fra hele landet til byen for å delta i feiringen.

Etter at språket esperanto ble lansert på 1880-tallet, tok det ikke lang tid før lokale foreninger ble opprettet i flere deler av verden. Trønderne fulgte utviklingen, og allerede i 1907 så de sitt snitt til å stifte landsdelens første esperantoklubb. Med unntak av noen korte perioder uten møter (deriblant under krigsårene, da møteaktivitet var forbudt), har GET vært aktiv helt fram til i dag. Dermed kan klubben skryte av å være Norges eldste nålevende esperantoklubb, og sirlig nedskrevne møteprotokoller, fra helt tilbake til 1931, vitner om hvordan aktivitetsnivået har vært gjennom åra. I en av protokollene kan vi eksempelvis finne et utklipp fra *Dagsposten*, 27. mai 1936:

«Frk. Cornelia Huter holder foredrag med lysbilleder om Holland på Esperanto med tolk i I.O.G.T.s lokale. Schirmers gt. 5 iaften onsdag kl. ½ 9. Entre 50 øre.»

Fremdeles lever GET i beste velgående. Medlemmene treffes to ganger i måneden på klubbmøter, hvor varierte tema presenteres og diskuteres på esperanto; i løpet av 2006 hadde man blant annet «arbeidsforhold for fremmedarbeidere», «innføring i Photoshop» og «esperanto og FN» som emner.

Adresseavisen besøkte et livlig årsmøte i Trondheim Esperanto-klubb i anledning 100-årsjubileet. Faksimile: UKE-Adressa.

I år er Trondheimsklubben naturlig nok travelt opptatt med forberedelsene til landsmøtet, men har likevel tid til møter og andre aktiviteter. Klubben har også gående et nybegynnerkurs i esperanto, som startet opp i fjor og har ukentlige undervisningsstimer. Det ledes av Torstein Kvakland, og sju ivrige elever følger kurset.

Jubileumsåret 2007 har startet friskt: Klubbens årsmøte i februar ble dekket av *Adresseavisen*, noe som igjen inspirerte NRK P2 til å intervjuet et par norske esperantofolk i *Radio Migrapolis*, og NRK P3 til uformell prat om samme tema. Da man endelig fikk vist seg litt fram, ble det tydeligvis tatt godt imot – allerede noen dager etter avisoppslaget hadde klubben fått flere nye ungdomsmedlemmer.

EK

Vennskapsbyer tar i bruk esperanto

Herzberg am Harz i Tyskland og Góra i Polen er vennskapsbyer som, i likhet med mange andre vennskapsbyer, har et bredt kultursamarbeid og utveksler offisielle besøk. Men istedenfor at tyskerne må slite med å lære seg polsk eller polakkene tysk (som mange fremdeles opplever som fiendspråket fra annen verdenskrig), satser de på det nøytrale og relativt lettlærte esperanto.

I mars 2005 undertegnet de to borgermestrene en avtale om å ta esperanto i bruk. Som første skritt ble det da arrangert språkkurs for lærere, ungdomsledere og kommuneansatte. I fjor ble esperanto innført som valgfag på gymnasene i begge byene, og elevene kommer sammen på felles ferieleire. I desember ble det arrangert felles kulturkveld.

Det omfattende samarbeidet over grensen er kommet i stand etter initiativ fra det Interkulturelle Senteret i Herzberg, som har eget hus med bibliotek og audiovisuelt utstyr og arkiv i byens rådhus. I samarbeid med kommunen holder senteret

språkkurs og kulturseminarer på høyt nivå både for byens egen befolkning og for et bredere publikum.

Så sterkt setter esperanto sitt preg på byen, at kommunestyret i juli i fjor vedtok en tilføyelse til byens navn – som nå er «Herzberg – die Esperanto-Stadt / Herzberg – la Esperanto-urbo».

La Ondo januar 2007

Unge trøndere blåser nytt liv i NJET

Med en økning i antall ungdommer blant de esperantointeresserte, er det naturlig å tilpasse tilbudet mer til nettopp disse. Norvega Junularo Esperantista en Trondheim (NJET) er en lokalgruppe av det norske ungdomsforbundet, som lenge har vært inaktiv. Nå planlegger man å starte opp NJET igjen, slik at tilgangen til esperanto kan bli enklere og mer inkluderende for studenter og andre unge som bor i Trondheim.

EK

Systematisk lærerutdanning

Det er stor interesse for esperanto i Liaoning-provinsen i Kina (tidligere Manchuria, helt nord i Kina): Til et kurs i esperantos historie meldte det seg 52 professorer og dosenter ved de fremmedspråklige instituttene på over 20 høyskoler i provinsen. Kurset ble arrangert av esperantoforbundet i provinsen i samarbeid med det pedagogiske instituttet for fremmedspråk.

Liaoning esperantoforbund tar sikte på å utdanne et stort antall dyktige esperantolærere for høyskolene.

ipi 2/2006

FOR DE SMÅ GRÅ:

Hvilke ordspråk hører sammen?

(Ikke alle er ordrette oversettelser)

ESPERANTO

1. Matena horo estas plena de oro
2. Komenco bona, laboro duona
3. Ĵeti perlojn al porkoj
4. Mieno fiera al ludo mizera
5. Nova balailo pli bone balaas
6. Inter lupoj krii lupe
7. Ne ekzistas fumo sen fajro
8. Malriĉa kiel preĝeja muso
9. Forfluas infano kun la bano
10. Fino bona ĉio bona

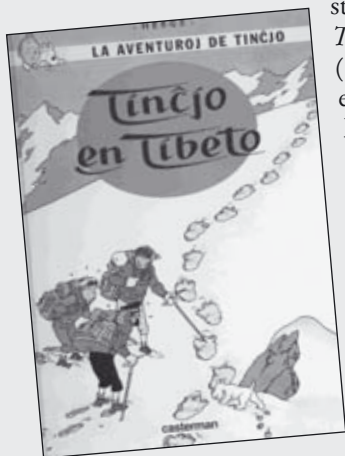
NORSK

- A. Å kaste ut barnet med badevannet
- B. Å gjøre gode miner til slett spill
- C. Å tute med ulvene
- D. Å kaste perler for svin
- E. Når enden er god er allting godt
- F. Ingen røyk uten ild
- G. Fatig som en kirkerotte
- H. Morgenstund har gull i munn
- I. Godt begynt er halvt fullendt
- J. Nye koster feier best

Løsningen finner du nederst på neste side.

Flere esperantoordtak finner du på <http://www.esperanto.no/proverboj/>**Dalai Lama overrakte tegneserie på esperanto**

Den internasjonale kampanjen for Tibet tildeler hvert år prisen «Sannhetslyset» til 1-3 personer eller institusjoner som har ytt «betydningsfulle bidrag til tibetanernes kamp for menneskerettigheter og frihet». I år gikk den ene prisen til den franske stiftelsen Hergé for utgivelsen av tegneserieboken *Tintin i Tibet*, som er forfattet av Georges Rémi (1907-83, pseudonym Hergé). På overrekkelsesseremonien i Brussel i juni delte Dalai Lama ut et lite lager med esperantoutgaven av boken til de tilstedeværende. Boken var også å få utenfor møterommet, men også der bare i esperantooversettelse. Hvordan det gikk til at esperantoversjonen ble valgt for utdelingen, vites ikke. Kanskje ville man understreke betydningen av forståelse på tvers av folkegrupper, som jo er en viktig fellesnevner for esperanto og tibetanernes kampsak.

Libera folio, kulturo;
www.savetibet.org/programs/lotaward

Er esperanto lett å lære?

Esperanto er laget for å være lett å lære, og de fleste opplever at de kan ta esperanto fortere i bruk i enkle samtaler enn andre fremmedspråk. Samtidig er esperanto et fullt utbygd og komplekst språk som krever både innsats og tålmodighet hos den som vil snakke det flytende.

Det er særlig tre trekk som gjør esperanto relativt lett å lære:

Bøyingsverket er ganske lite. «Verbene bøyes for eksempel bare i tid, og ikke i person og tall (som på norsk). Mens man f.eks. på engelsk sier *I am / you are / he is*, heter det på esperanto *mi / vi / li estas*». Dessuten bøyes alle verbene likt. Resultatet er at man slipper å pugge uregelrette verb eller andre bøyingsrekker.

For det andre er esperanto ortofont. Det betyr at det er fullt samsvar mellom skrift og uttale. Man lærer dermed skrift og uttale samtidig når man møter et ord for første gang.

Til slutt – og kanskje viktigst – bruker esperanto ei rekke for- og etterstavinger for å danne nye ord. Et eksempel: *varma* (varm) kan bli *malvarma* (kald), *varmega* (kjempevarm), *malvarmega* (kjempekald), *varmigi* (varme opp),

DETTE ER ESPERANTO

- Esperanto er eit språk.
- Det er utforma for å vera lett lært.
- Det såg dagens lys i 1887.
- Det er registrert brukarar i over 100 land.
- Alle substantiv endar på -o.
Intereso tyder *interesse*.
- Alle adjektiv endar på -a.
Interesa tyder *interessant*.
- Alle verb endar på -as i notid, -is i fortid og -os i framtid.
- Trykket landar alltid på nest siste staving i ordet.
- *Mi amas vin* tyder *eg elsker deg*.

malvarmigi (kjøle ned) og så videre. På denne måten vokser vokabularet veldig fort. Når man lærer et adjektiv, får man for eksempel alltid det motsatte adjektivet bare ved å sette *mal-* foran: *rekta* (rett) – *malrekta* (skjev, skakk)!

Lurer du på noe?

Skriv til sporsmal@esperanto.no

Doktoravhandling om esperantoforbundets historie

Ved universitetet i Utrecht i Nederland er det fullført en doktorgradsavhandling med tittel *Det nøytrale språket*. En politisk historikk om det internasjonale esperantoforbundet. Historien til forbundet (Universala Esperanto-Asocio, UEA), som ble stiftet i 1908, har ikke vært fri for konflikter og splittelser, for ikke å snakke om forfølgelsene under Hitler og Stalin. Forfatteren har gjort grundig forskning i forbundets omfattende

tidsskriftarkiv og foretatt intervjuer med nålevende veteraner.

Avhandlingen er utgitt i bokform på tysk, er på 459 sider, og utstyrt med både bilder og en og annen anekdote.

Marcus Sikosek: *Die neutrale Sprache. Eine politische Geschichte des Esperanto-Weltbundes*. Bydgoszcz 2006.

Esperanto aktuell 1/2007

Verdenskongress i Japan

Årets verdenskongress finner sted i begynnelsen av august i Yokohama (havnebyen til Japans hovedstad Tokyo). Det er til nå 1457 påmeldte fra 53 land (18.3.2007). Ikke overraskende er over halvparten japanere. Japan har helt fra tidlig på 1900-tallet vært på linje med Europa når det gjelder interessen for esperanto.

På kongressen vil det, foruten de vanlige arbeidsmøtene og kulturinnslag, være foredrag og diskusjoner om årets tema, som er Okcidento en Oriento: akcepto kaj rezisto. Det dreier seg om hvordan vestlig kultur og teknologi har vært vekselvis tatt imot og avvist i Øst-Asia fra midten av det 19. århundret.

Fjorårets kongress fant sted i Firenze (Italia) med 2200 deltakere fra 62 land. To ganger har Norge vært vertsland: i 1952 (Oslo) og 1991 (Bergen).

Sei det på
esperanto

**Kie vi estis kiam
rompiĝis la bastono
de Brå?**

**Hvor var du da Brå
brakk staven?**

(Uttale: KIE vi ESTIS KIam
råmPI dzjis la basTĀnā de Brå)

DU KAN ABONNERE på *Esperanto-nytt* (3 utgivelser pr. år) ved å betale 30 kr. til *Esperanto-nytt*, postgironr. 7877 067 9590. Det er mulig å betale for flere år samtidig. *Informilo en la norvega lingvo. Aperadas per 3 numeroj jare ekde 1985.*

Redaksjon: Douglas Draper, Egil Krystad. E-post: <enytt@esperanto.no>.

Ulf Lunde (ansv. utgiver). **Utforming:** JPA. **Trykk:** Øien&Indergaard.

ISSN 0802 0442. Norsk Esperanto-Forbund, Olaf Schous vei 18, 0572 Oslo.

www.esperanto.no